

SEVİL NƏCƏFOVA

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti

Azadlıq, 20

sevilnecefova99@gmail.com

AZƏRBAYCAN DİLİNİN QLOBALLAŞMA ŞƏRAİTİNDƏ İNKİŞAFI

Məqalə qloballaşma prosesinin sürətlənməsi şəraitində milli dildə baş verən dəyişikliklər və onun inkişafı haqqındadır. Dövlətin formalaşmasında, onun yaşamasında dil önəmli faktordur. Əbəs yerə deyilməyib: “Bir milləti məhv etmək üçün onun dilini əlindən almaq lazımdır”.

Ümummilli lider Heydər Əliyev çıxışlarında dilimizin saflığının, mənəvi zənginliyinin qorunmasını gənc nəslə tövsiyə edirdi. Xüsusi vurğulayırdı ki, Azərbaycan dili dünyanın inkişaf etmiş dillərindən olduğundan müasir dövrün ən müxtəlif ictimai-siyasi, elmi-mədəni, fəlsəfi intellektual məzmun və hadisələri, informativ mənzərəsi bu dildə çevik şəkildə, səlisliklə əksini tapa bilir. Dilimizin gözəlliyi, rəvanlığı, obrazlılığı və ən dərin mətləbləri ifadə etmək imkanları hətta əcnəbilər tərəfindən də dəfələrlə qeyd olunmuşdur. Azərbaycan dili minillər, yüzillər boyu xalqın varlığını yaşatmış əvəzsiz hadisədir. Hansı ölkədə yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı gənc öz ana dilini, milli ənənələrini öyrənməli, onları təbliğ etməlidir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin hər çıxışında dilimizin zənginlikləri, incəlikləri aşkara çıxır, ədəbi dilin normalarına heyrətamiz dərəcədə əməl olunurdu.

Möhtərəm Prezident İlham Əliyevin 2012-ci il 23 may tarixdə imzaladığı "Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı" haqqında sərəncamı bu və digər problemlərin həlli yolunda son dərəcə əhəmiyyətli addım kimi dəyərləndirilməlidir. Sərəncamda Azərbaycan dilinin tarixi təkamül və inkişaf mərhələlərinə elmi-tarixi rəhbərlikdən nəzər salınmış, qloballaşma şəraitində bu sahədə mövcud olan problemlər, görülməli tədbirlər dolğun əksini tapmışdır. Sənəddə vurğulanır ki, Azərbaycan dili xalqımızın mənəvi sərvəti, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi sarsılmaz təməli, dövlətimizin müstəqilliyinin başlıca rəmzlərindən biridir: "Hər bir azərbaycanlı tarixin ayrı-ayrı dövrlərində dilimizin dövlət dili kimi fəaliyyət göstərməsindən böyük qürur hissi keçirir. Ölkəmizin zaman-zaman müxtəlif imperiyalar tərkibində yaşamağa məcbur olmasına baxmayaraq, ana dilimiz hətta bu ağır vaxtlarda belə milli məfkurənin, milli şüurun və milli-mədəni dəyərlərin layiqincə yaşamasını və inkişafını təmin etmişdir. Bu gün onun qorunması və qayğı ilə əhatə olunması müstəqil Azərbaycanın hər bir vətəndaşının müqəddəs borcudur .

Açar sözlər: Azərbaycan, dil, qloballaşma, Azərbaycan dili, KİV Sərəncam, Prezident

Ana dili bizə nəsildən- nəslə keçən ən böyük nemətdir. Bütün xalqlarda olduğu kimi, Azərbaycan xalqının da ana dili onun milli varlığı, tarixi keçmişi və parlaq gələcəyidir. Tarixdən bizə yaxşı məlumdur ki, Azərbaycan dili türk mənşəli ümumxalq canlı danışiq dili zəminində əmələ gəlib şifahi ədəbi dilə çevrilənədək və sonrakı mərhələlərdə yüz illər boyunca mürəkkəb yol keçib. Şah İsmayıl Xətai dövründə türk dili dövlət dili elan olunmuş, diplomatik yazışmalar bu dildə aparılmışdır. Bu mənada Azərbaycan dili də dünyanın ən qədim dillərindən hesab edilir.

Azərbaycan yazıçısı və ictimai xadimi A.Axundov göstərir ki, «dil xalqın malıdır və bu cəhətdən, tamamilə təbiidir ki, hər bir dil mənsub olduğu xalqın tarixi ilə bağlıdır. Dil elə bir güzəddür ki, xalqın tarixi bu və ya digər şəkildə əksini orada tapır» (1, s. 109).

Dilimizin saflığının qorunması və milliliyi uğrunda şair və yazıçılar, siyasi dövlət xadimlərimiz də yorulmadan, mübarizə aparmışlar.

Yaxın Şərq mətbuatının ilk satirik jurnalı hesab edilən “Molla Nəsrəddin” jurnalının həmtəsisçisi olan, görkəmli publisist-yazıçımız Ömər Faiq Nemanzadə “Dilimiz və imanımız” məqaləsində : “... a canım öz dilimizi bəyənmişəm, kim bizə hörmət edəcək və nədən ötrü etsinlər?” fikrini söyləyərək, ana dilini sevməyi hamımızın vəzifəmiz olduğunu təbliğ etmişdir. (2,s. 352)

Bu gün Azərbaycan dilinin uğuru, dilimizin qorunması və dünya dilləri içərisində layiqli yer tutması məhz ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu dil siyasəti ilə bağlıdır. Onun ana dilimizə olan qayğısı sayəsində 1995-ci ildə ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilən müstəqil dövlətimizin ilk Konstitusiyası ilə Azərbaycan dilini Azərbaycan Respublikasının dövlət dili elan etdi. Bütün bunlarla yanaşı, 2001-ci il avqustun 9-da Azərbaycan Prezidenti yeni bir fərman – “Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında” mühüm bir sənəd imzaladı. Fərmanda deyilir: “Hər il avqustun 1-i Azərbaycan Respublikasında Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili günü kimi qeyd edilsin”. (H.Əliyev 3) Eyni zamanda Azərbaycan dilinin qloballaşma dövrünün mənfə təsirlərindən qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində ulu öndər Heydər Əliyevin 2001-ci il iyunun 18-də imzaladığı “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” fərmanda deyilir : “Bizim birinci nailiyyətimiz o olmalıdır ki, öz dilimizi Azərbaycanda hakim dil etməliyik. Hər bir azərbaycanlı öz ana dilini bilməlidir, bu dillə səliss danışmalı və bu dili sevməlidir” (H.Əliyev .4)

YUNESKO-nun təşəbbüsü ilə 2000-ci ilin 21 fevralından dil və mədəniyyət müxtəlifliyinin müdafiəsi məqsədi ilə “Beynəlxalq ana dili günü” artıq Azərbaycanda da qeyd olunur .

Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan 50 milyondan çox azərbaycanlının doğma ana dilimizin təmizliyini qorumaq, inkişafı və bütün dünyada tanınması üçün fəal işlər görməsi vətəndaşlıq borcudur.

XX əsrin ikinci yarısı və XXI əsrin əvvəlləri qloballaşmanın yüksək səviyyəsi ilə xarakterizə olunur və son vaxtlar respublikamızda kompüterlər, kommunikasiya texnologiyaları gündəlik həyatımızın ayrılmaz elementi olmuşdur.

Qloballaşma latın mənşəli “qlobal” sözündən olub “ yer kürəsini bürüyə bilən, əhatə edən” mənasını verir. Müasir dövrdə heç bir dövlət qloballaşma prosesindən kənar qala bilməz. Qloballaşmanın təsirini və işarələrini hər gün həyatımızda görə bilirik. Bu gün qloballaşma faktı sosial bir reallıqdır. Xüsusi olaraq qloballaşmanın dilinin özünə təsirini qeyd etmək lazımdır.

Belə ki, müasir dünyada gedən qloballaşma prosesləri dillərin sıxışdırılmasına gətirib çıxarır və Azərbaycana da öz təsirini göstərməkdədir. Belə ki, qloballaşma prosesinin sürətlənməsi ilə milli dildə də dəyişikliklər baş verir. Qloballaşma prosesinin dünyadakı dillərə təsiri, dillərin qorunması istiqamətində YUNESKO tərəfindən həyata keçirilən bir sıra layihə və proqramlar qəbul edilmişdir. Bu qurumun tərəfindən “Dillərin yaşama qabiliyyəti və yox olması” sənədi və “Yox olmaq təhlükəsi altında olan dillərin Atlası”nın işlənilməsi dillərin qorunması istiqamətində mühüm addımdır.

Hər il dünyada neçə-neçə dil “ölü” adını qazanır. Mütəxəssislərin proqnozlarına görə, 2050-ci ilə qədər mövcud dillərin təxminən yarısı tarixə çevriləcək. Ona görə bu problemin nə dərəcədə ciddi olduğunu bilirik. Həsən bəy Zərdabi yazırdı: «Dil bir şeydir ki, onu öz halında saxlamaq mümkün deyildi. Elə ki, qaranlıq otağın qapısı açıldı qeyri tayfalar elə gediş-gəliş artdı, artıq şeylər ələ gəldi və adətlər dəyişdi, təzə sözlərin qədəri günü-gündən artacaqdır belə sözlərin artmasının dilə zərəri yoxdur, xeyri var. Çünki o sözlər tərəqqi etməyə səbəb olurlar» (5,148).

Azərbaycan Respublikasının dövlət dili olan Azərbaycan dilinin bu günkü vəziyyəti cəmiyyəti narahat edən məsələlərdəndir. Azərbaycan dilində səlil danışanların sayının azalması, Azərbaycan ədəbi dilinin yad ünsürlərin hesabına kifayət qədər çoxalması və s. reklamlarında Azərbaycan dilinin ən adi leksik, qrammatik qaydalarının pozulması və s. haqlı olaraq tənqid edilir.

Qloballaşma əks prosesi doğurur – fərdiləşmə, xüsusiləşmə, regionlaşma, mərkəzdənqaçma və s. Ana dili müqavimət göstərir, yox olmaq istəmir, xalq öz adət-ənənələrini, milli mentalitetini, varlığını qoruyub saxlamaq üçün mübarizə aparır. Mənə elə gəlir ki, bəlkə də qloballaşma olmasaydı, ana dilinin qorunması məsələsi bu qədər qabardılmazdı, aktuallaşmazdı Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan 50 milyondan çox azərbaycanlı doğma ana dilimizin inkişafı və bütün dünyada tanınması üçün fəal işlər görməli, onun qorunması üçün əməli addımlar atmalıdır. (6.36)

Bizim qloballaşmaya sivil ölkə kimi getmək üçün hər cür imkanlarımız vardır. Azərbaycan dilinin öz ahəngi, səs quruluşunun səlisliyi, ifadə imkanlarına görə

zənginliyi vardır. Bu gün müasir çoxsaylı qəzet və jurnallarımız Azərbaycan dilində nəşr olunur. Həmçinin radio və televiziyalarımızda aparıcı dil məhz Azərbaycan dilidir və tədris Azərbaycan dilində aparılır.

Cəmiyyətin bir çox fəaliyyət sahələrinə nüfuz edən qloballaşmanın dilə birbaşa təsir dairəsi onun leksik səviyyəsi ilə bağlıdır. Leksikanın əsas və ən fəal bölmələrindən biri olan terminologiya elmi-texniki tərəqqi, qloballaşma ilə əlaqədar dəyişir, yenilənir. Beynəlxalq aləmə, Avropaya birbaşa çıxış dilin bütün səviyyələri ilə yanaşı, terminologiyaya da təsir göstərir. (7)

F. de Sössürün qeyd etdiyi kimi, “Nitq həmişə dili qabaqlayır... dil eyni zamanda nitqin həm aləti, həm də məhsuludur” (8, s.57).

Dünyada elə bir dil yoxdur ki, onun lüğət tərkibində alınma sözlərə yer verilməsin. Amma dilin alınma sözlərlə lüzumsuz yerə yüklənməsinə də yol vermək olmaz. Alınma sözlər də dilin qrammatik qayda-qanunlarına uyğunlaşmaqla bərabər, anlayışı dəqiq təyin etməlidir. Bir çox hallarda leksik, üslubi və qrammatik norma pozuntularına rast gəlinir. Durğu işarələrini hətta düzgün, yerində işlətmirlər. Bəzənsə ədəbi dilimizin təmizliyini pozan sözlər işlədilir.

Qloballaşmadan doğan və milli dil üçün təhlükə yaradan təsirlər haqqında Professor F.Veysəlli qeyd edir ki, “İndi gənclər qrammatikaya və tələffüz qaydalarına fikir vermirlər. Danışanda elə bil saqqız çeynəyirlər. Onların dilində /sms, top, hot, super, hendi, mobil, çat, download, portal, webside/ kimi yüzlərlə söz işlənir ki, heç gənclər və ya kosmopolitlər onların fərqi varmırlar. Bu sözlər qlobal dilin hücumu, onları götürən dillərin isə fəryadıdır. Onların dilində sms, top, hot, super, hendi, mobil, çat, download, portal, webside kimi yüzlərlə söz işlənir ki, heç onların fərqi varmırlar. Bu sözlər qlobal dilin hücumudur, onları götürən dillərin isə fəryadıdır” (9. s.35)

Azərbaycan dilinin qorunması istiqamətində aparılan işlərin davamı olaraq Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 12 yanvar 2004-cü il tarixdə “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında” Sərəncam imzalanmış, Milli Məclis tərəfindən isə “Dövlət dili haqqında” Qanun (sentyabr 2002-ci il), “Azərbaycan dilinin işlənməsi və qorunması haqqında” Qanun (may 2003-cü il) qəbul edilmişdir. Dilin tətbiqi və inkişafına belə yüksək dövlət dəstəyinin mövcudluğu, dilimizin istifadə olunma arealının kifayət qədər geniş olması onu qətiyyənlə belə təhlükələrin gözləmədiyini göstərir. Üstəlik də virtual məkanda Azərbaycan dili daha da geniş yayılmaq imkanları qazanır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 5 avqust 2004-cü il tarixli qərarı ilə təsdiqlənmiş “Azərbaycan dilinin orfoqrafiya qaydaları” əsasında dilimizin orfoqrafiya lüğəti yenidən hazırlandı və 2013-cü ildə lüğət yenidən nəşr olundu və kitaba 110563 söz daxil edildi. Bu isə əvvəlki 2004-cü il nəşrinə nisbətdə 30 mindən artıq sözün əlavə edilməsi deməkdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 may 2012-ci il tarixli Sərəncamı ilə AR Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyasının yaradılması

terminologiya fəaliyyətinə olan məsuliyyəti daha da artırdı. Belə ki, Terminologiya Komissiyası təkcə respublikada deyil, respublikadan kənar da Azərbaycan dilinin qorunması istiqamətində mühüm işlərin həyata keçirilməsinə təkan verdi (10 .4).

2018-ci ildə “Orfoqrafiya lüğəti”nin yeni nəşri nəzərdə tutulmuş, qaydalara yenidən baxılmış, müzakirələr nəticəsində bəzi qaydaların mövcud dil mənzərəsini əks etdirməməsi aşkarlandığından müəyyən dəyişikliklər təklif olunmuş, geniş ictimaiyyətin müzakirəsinə təqdim olunmuşdur. Dildə baş verən dəyişikliklər dil səviyyələri üzrə kəmiyyət və tezlik baxımından fərqli olduğu kimi (leksik səviyyə dəyişmələrə qarşı daha həssas, qrammatik səviyyə daha sabitdir), dövrdən, sosial-mədəni durumdan asılı olaraq da proses müxtəlif şəkildə təzahür edə bilər: daha stabil və durğun mühitdə, “qapalı” şəraitdə dil dəyişmələri də o qədər diqqəti cəlb etmir. Müasir qloballaşma dövrünün özünəməxsus əlamətlərindən biri də iqtisadi sahə ilə yanaşı, mədəni “inteqrasiya”nın gündəmə gəlməsidir. Qloballaşma bir tərəfdən ümumi bəşəri dəyərlərin yaranması şəklində təzahür edərsə, digər tərəfdən milli mədəniyyətlərin, eləcə də dillərin sıxışdırılmasına gətirib çıxarır. Bu baxımdan qloballaşma dilə və dil siyasətinə təsir göstərən iki əks amili aktuallaşdırır: ünsiyyət ehtiyacı, tələbi (bunun üçün ortaqlar) və dil müstəqilliyi, milliliyi qorumaq meylidir. (11. Səh.97) Məhz bu baxımdan meydana gələn dəyişikliklərin qaydalarla tənzimlənməsi təbii qarşılanmalıdır. Qloballaşma obyektiv olaraq baş verən qarşısız prosesdir. Biz onun qarşısını alıb saxlaya bilmərik. Ən yaxşı halda biz qloballaşma şəraitində milli mədəniyyətimizi, mentalitetimizi, dilimizi qoruyub saxlamağın yollarını bilməliyik. Buna baxmayaraq, biz bir ölkə qloballaşma adı altında öz milli-mədəni dəyərlərimizi unutmamalıyıq.

”Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 23 may 2012-ci il tarixdə verilən birinci sərəncam “Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələbinə uyğun istifadəsi və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında” dilimizə olan qayğının bir daha təzahürüdür.

Dövlət Proqramı haqqında” sərəncamda uğurlarla yanaşı, ədəbi dilimizin inkişaf qanunauyğunluqlarına xələl gətirə biləcək yad ünsürlərin üzə çıxarılması və onların aradan qaldırılması istiqamətində lazımi çeviklik göstərilməsi də qeyd olunur.

Hər şeydən əvvəl, doğma Azərbaycan dilinin hərtərəfli öyrənilməsi ön planda olmalı, ana dilimiz daha dərinə və ciddi araşdırılmalıdır.

Hər bir dilin kökündə xalqın böyük mədəniyyəti dayanır. Şərqi üç dilində yazıb-yaradan Qazi Bürhanəddin, İmadəddin Nəsimi, Şah İsmayıl Xətayi, Məhəmməd Füzuli kimi şairlərin məhz Azərbaycan türk xalqına mənsub olmasını nümayiş etdirmək həm də qloballaşan dünya üçün maraqlı doğuran tarixi faktlardır. Qloballaşma mühitində klassik irsimizin günün ən vacib məsələlərindən hesab edən Prezident İlham Əliyev cənabları 2017-ci ildə böyük Azərbaycan şairi Molla Pənah Vəqifin anadan olmasının 300 illiyi, 2019-cu ilin yanvarın 11 –də Azərbaycanda “Nəsimi ili” ,C Məmmədquluzadənin 2019 –cu ildə

150 illik, Hüseyn Cavidin 2017-ci ildə 135 illik, Cəfər Cabbarlının 120, Azərbaycan Mikayıl Müşfiqin 110 illiyinin qeyd edilməsi haqqında və s. Sərəncam imzalamışdır.

Bu gün Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində internet məkanında işlənməsi genişləndirilir və inkişaf etdirilir. Azərbaycan Respublikası Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin dəstəyi ilə həyata keçirilən “Dilmanç” maşın tərcüməsi layihəsi çərçivəsində də birgə əməkdaşlıq davam etdirilir. Azərbaycanın təhsil sisteminin Boloniya prosesinə qoşulması ilə əlaqədar olaraq məqsədyönlü kommunikativ kompetensiya formalaşdırmaq hazırda bakalavr, magistr hazırlığı işində ən vacib şərtlərdəndir.

Наджафова Севиль

О РАЗВИТИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО ЯЗЫКА В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Статья посвящена изменениям в национальном языке и его развитию с ускорением глобализации. Язык является важным фактором в формировании государства и его существования. Не зря говорят: «Чтобы уничтожить нацию, нужно отобрать у нее язык».

В своих выступлениях общенациональный лидер Гейдар Алиев рекомендовал подрастающему поколению беречь чистоту и моральную ценность нашего языка. Он подчеркивал, что азербайджанский язык является одним из развитых языков мира, потому, различное социально-политическое, научное, культурное, философское, интеллектуальное содержание, события и информации современной эпохи могут быть безупречно отражены на этом языке. Красота, плавность, образность и способность выражать самые глубокие смыслы нашего языка неоднократно отмечались даже иностранцами. Азербайджанский язык бесценное событие, которое на протяжении столетий, тысячелетий помогала народу существовать. Независимо от страны, в которой он живет, каждый молодой азербайджанец должен изучать и продвигать свой родной язык и национальные традиции. В каждом выступлении общенационального лидера Гейдара Алиева раскрывались богатства и тонкости нашего языка, безукоризненно соблюдались нормы литературного языка.

Распоряжение Президента Ильхама Алиева, подписанное 23 мая 2012 года о «Государственной программе использования азербайджанского языка в условиях глобализации и развития лингвистики в стране», следует рассматривать как чрезвычайно важный шаг в решении тех или иных проблем. В распоряжении рассматривается историческая эволюция и этапы развития азербайджанского языка с научной и исторической точки зрения, полностью

отражены проблемы в этой сфере в условиях глобализации, меры, которые необходимо принять. В документе подчеркивается, что азербайджанский язык является одним из главных символов морального обилия нашего народа, незыблемой основой солидарности азербайджанцев всего мира, независимости нашего государства: «Каждый азербайджанец очень гордится тем, что наш язык функционировал и функционирует как государственный язык в разные периоды истории». Несмотря на то, что наша страна время от времени была вынуждена жить в составе разных империй, наш родной язык обеспечил достойное выживание и развитие национальной идеологии, национального самосознания и национально-культурных ценностей даже в эти непростые времена. Сегодня его защита и забота - священный долг каждого гражданина независимого Азербайджана .

Ключевые слова: Азербайджан, язык, глобализация, азербайджанский язык, СМИ, Приказ, Президент

ON THE DEVELOPMENT OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE IN THE GLOBALIZATION CONTEXT

The article concerns the changes in the national language and its development with the acceleration of globalization. Language is an important factor in the formation of the state and its existence. Not in vain it was said: "In order to destroy a nation, its language must be taken away."

On the eve of the adoption of the first national Constitution of the Republic of Azerbaijan in 1995, large-scale discussions with the participation of various segments of society, linguists and intellectuals finally resulted in the adoption of a unanimous decision: Thus, the injustice and indifference to our native language were eliminated, and its position in society was restored.

In his speeches, national leader Heydar Aliyev recommended the younger generation to protect the purity and spiritual richness of our language. He emphasized that the Azerbaijani language is one of the developed languages of the world, so the various socio-political, scientific, cultural, philosophical, intellectual content and events of the modern era, the informative landscape can be reflected in this language quickly and fluently. The beauty, fluency, imagery and ability to express the deepest points of our language have been repeatedly mentioned even by foreigners. The Azerbaijani language is an invaluable event that has kept the people alive for thousands and centuries. Regardless of the country in which they live, every young Azerbaijani must learn and promote their native language and national

traditions. Every speech of the national leader Heydar Aliyev reveals the riches and subtleties of our language,

The decree of President İlham Aliyev on May 23, 2012 on the "State Program on the use of the Azerbaijani language in accordance with the requirements of the time and the development of linguistics in the country in the context of globalization" should be considered an extremely important step in solving these and other problems. The order looks at the historical evolution and

development stages of the Azerbaijani language from a scientific and historical perspective, the problems in this area in the context of globalization, the measures to be taken are fully reflected. The document emphasizes that the Azerbaijani language is one of the main symbols of the spiritual wealth of our people, the unshakable foundation of solidarity of Azerbaijanis around the world, the independence of our state: "Every Azerbaijani is very proud of our language as a state language. Despite the fact that our country is forced to live in different empires from time to time, our native language has ensured the proper survival and development of national ideology, national consciousness and national-cultural values, even in these difficult times. Today, its protection and care is the sacred duty of every citizen of independent Azerbaijan."

Key words: Azerbaijan, language, globalization, the Azerbaijani language, mass media , President

Ədəbiyyat

1. Axundov A. Ümumi dilçilik. Bakı. «Maarif», 1979, 254 s
2. Nemanzadə Ö.F. (2006). Seçilmiş əsərləri. Bakı, Şərq-Qərb. 352 s.
3. "Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, Bakı şəhəri, 9 avqust 2001-ci il, <http://www.president.az>
4. "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, Bakı şəhəri, 18 iyun 2001-ci il, <http://www.president.az>
5. Zərdabi H. Seçilmiş əsərləri. B., 1966, s.148
6. M. Ə. MAHMUDOV «Dilçilik institutunun əsərləri «Елм və təhsil» Bakı – 2012.- S.34-39.
7. Sadıqova S.A. Ana dili milli varlığımızın aynasıdır, <http://www.xalqgazeti.com>
8. Ф. де Соссюр. Труды по языкознанию. М., 1977.
9. Fəxrəddin Veysəlli Seçilmiş əsərləri . 3-cü cild Kitab «Mütərcim» Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi

10. Sayalı Sadıqova Azərbaycan dili terminologiyası, www.science.gov.az/news/open/142
11. Nəzakət Qaziyeva «Dilçilik institutunun əsərləri «ЕЛМ və təhsil» Bakı – 2018 nömrə 1 78 – 99 İnforasiya cəmiyyəti problemləri, 2015, №2, 87-95 Qurbanova Ə.
- “Azərbaycan dilinin qlobollaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, Bakı şəhəri, 23 may 2012-ci il, <http://www.president.az>

-

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 16.02.2022

Çapa qəbul olunma tarixi: 28.02.2022

**Rəyçi: professor Afaq Ağayeva
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**